

ANTIKVARISK MEDVERKAN 2020

Charlotte Skeppstedt

HASSLÖVS KYRKA

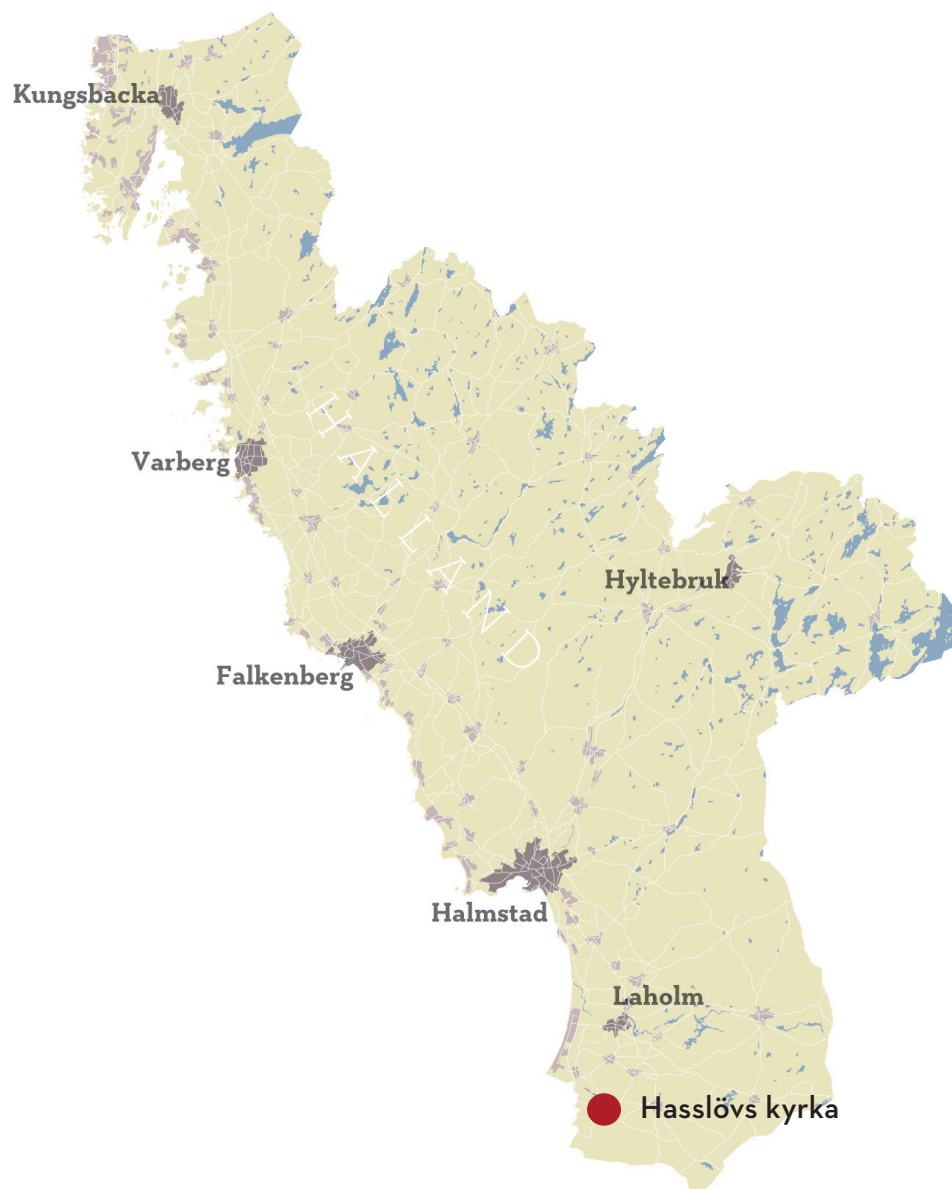
OMMÅLNING AV FÖNSTER OCH PORTAR

Laholms kommun, Hasslövs socken, Hasslövs kyrka.

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2020:95

STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland.

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2020.

Antikvarisk medverkan 2020.

Bild framsida: 2020:80.

Grafisk form: Anders Andersson.

Layout: Charlotte Skeppstedt.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Diarienummer: 2020-21.

INNEHÅLL

Inledning.....	5
Läge.....	5
Beslut och handlingar.....	5
Genomförande.....	5
Antikvarisk medverkan.....	5
Rapport.....	5
Historik och beskrivning.....	5
Före restaurering.....	6
Utförda åtgärder.....	10
Södra fasadens fönster.....	10
Östra fasadens fönster.....	13
Norra fasadens och sakristians fönster.....	14
Portar.....	16
Källor och litteratur.....	17
Arkiv.....	17
Tryckta källor.....	17
Fotonummer.....	17
Film nr.....	17
Rapporter från Kulturmiljö Halland 2020.....	18

4 HASLÖVS KYRKA

INLEDNING

Läge

Hasslövs kyrka ligger, tillsammans med församlingshemmet, i ett öppet odlingslandskap och bildar en samlad kyrkomiljö strax norr om Hasslövs by på Hallands sydspets. Strax norr härom passerar Stensån. Kyrkogården kringgärdas av stenmurar och genomkorsas av grusade gångar. Kyrkogården utvidgades 1972 och i samband med detta uppfördes ett bårhus (1974).

Beslut och handlingar

Länsstyrelsen fattade beslut 2020-01-21, länsstyrelsens d nr 433-7567-19, enligt 4 kap 3 § lagen om kulturminnen, angående renovering av fönster och portar på Hasslövs kyrka. Handlingarna, som är daterade 2018-11-06, är upprättade av Bröderna Bergströms Byggnads AB.

Genomförande

Renoveringen har utförts under hösten 2020 och arbetena slutbesiktigades av antikvarisk medverkande 2020-12-10. Entreprenör har varit Bröderna Bergströms Byggnads AB.

Antikvarisk medverkan

Antikvarisk medverkan och besiktning av de utförda arbetena har utförts av Kulturmiljö Halland genom byggnadsantikvarie Charlotte Skeppstedt. Åtgärderna har dokumenterats före och efter renoveringen.

Rapport

Syftet med föreliggande rapport är att redovisa den antikvariska medverkan och dokumentationen av renoveringsarbetena. Dokumentationen består förutom en beskrivning av åtgärderna även av fotografier före, under och efter renoveringen. Arkivmaterial förvaras hos Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3 i Halmstad, d nr 2020-21.

HISTORIK OCH BESKRIVNING

Kyrkan har kontinuitet på platsen sedan 1200-talet, då delar av västtornet uppfördes. Tornets bottenvåning har innehållit en gravkammare som i samband med rivningen av det medeltida långhuset avvecklades, varmed kistorna placerades i en gemensam grav på kyrkogården. Kyrkans långhus är uppfört av tegel och tornet av natursten. Fasaderna är vitputsade med rundbågeformade fönsteröppningar och strävpelare täckta med skiffer. Tornspiran med sin mönsterlagda spåninklädnad är från 1708 och antas vara ritad av Nicodemus Tessin d.y. Det medeltida långhuset och koret revs 1863-64 ersattes med ett nytt långhus. Idag präglas exteriören såväl av det medeltida tornet och dess spira (1708) som av långhuset (1863-64).

Olika tiders skilda influenser har satt sina spår i kyrkorummets. I början av 1700-talet tillkom en altarpopsats och ett epitafium. Kyrkorummets nuvarande utseende härstammar från en renovering 1951, under ledning av stadsarkitekten i Halmstad Fredrik Wetterqvist. Då tillkom en ny bänkinredning och en ny altarring. Samtidigt återinstallerades äldre inventarier som predikstol och dopfont från omkring 1600 samt medeltida skulpturer. I samband med renoveringen igensattes korfönstren, men de återupptogs redan 1968 och försågs då med bågar och glasmålningar av konstnärerna Randi Fischer och Ralph Bergholtz, Brunnby. Kvar från 1800-talet är kyrkorummets form, tak- och fönsterformer samt läktare och orgelfasad. Läktarunderbyggnader tillkom 1991.

FÖRE RESTAURERING

Fönster och portar var i behov av ommålning. Färgen flagnade, kitt hade lossnat och den rödbruna kulören hade bleknat. Särskilt södersidans fönster var i stort behov av åtgärder. På södersidan fanns skador även mellan inner- och ytterbåge. Fönsterblecken hade felaktiga anslutningar mot karm och puts. På entréporten i väster var panelens yta grånad och uttorkad.

Norra sidans fönster var i bättre skick än södersidans. Färgskiktet var främst dåligt i nederkanten av fönstren. Lösa färgskikt skrapades ned och trärena ytor oljades.

Fönstren på östra sidan hade stort behov av ommålning. Färgskiktet flagnade och kittet var löst. Fönsterbågarna är fast monterade utanför bågarna med glasmålningar och fick därför renoveras på plats. Fönsterblecket var felaktigt anslutet till fönsterkarmen.

Färgskikt och kittning på södersidans fönster var i dåligt skick. Både ytter- och innerbågar var i behov av ommålning. Bågarna monterades ned och renoverades på verkstad. Fönsterblecken hade felaktig utförd anslutning mot karm och puts och saknade droppnäsa.

Ytan på den oljade ekpanelen på entréporten i väster var uttorkad och grånad. Ekpanelen återfick sin ursprungliga yta när det grånade ytskiktet skrapades ned.

Ekdörren på sakristian i norr var i bättre skick än huvudentrén i väster.

Fönstren på sakristian hade en del färgsläpp och kittningen behövde kompletteras. Fönstren renoverades på plats.

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

Samtliga fönster har grundats och målats om med linoljefärg från Engwall o. Claesson AB. Utvändig kulör på samtliga ytterbågar är NCS S 7020-Y70R och invändig kulör är S-2500-N. Vid behov har fönsterbågarna justerats. Öppningsbara fönster har fått nya tätningslister.

Södra fasadens fönster

Södra sidans dubbelkopplade fönster var i behov ommålning runt om. Färgskiktet flagade och satt mycket löst. Samtliga bågar har monterats ner och transporterats till Bröderna Bergströms verkstad i Halmstad för renovering på samtliga sidor. Karmarna har renoverats runt om på plats i kyrkan. Södra sidans fönsterbågar och karmar har på samtliga sidor rengjorts från all färg, uppskrapats och slipats (rengöringsgrad 1). Fönstren har grundats och målats om med linoljefärg. Fönsterblecken på samtliga fönster, utom tornfönstret, har bytts till nya med bättre anslutning mot karm och puts och med droppnäsa. Fönsterblecken är utförda med förbehandlad galvaniserad plåt som platsmålad med samma linoljefärg och kulör som fönstren.

Ovan: Tornfönstret på södersidan efter ommålning.

Nedan: Två av fönstren på södersidan efter ommålning.

Till höger: Ett av fönstren på södersidan efter ommålning. Fönsterbågarna har varit nedmonterade och renoverade på verkstad medan karmarna har renoverats på plats.

Nedan: Södersidans fönster har fått nya fönsterbleck som platsmålats i samma kulör som fönstren.

Södersidans fönsterbågar på verkstaden i Halmstad där de renoverades. Innerbågarna har målats i en ljusgrå kulör och ytterbågarna i en rödbrun. Bågarna har rengjorts till trärent och rutorna har kittats om. Bågarna fick stå kvar på verkstaden i ca en månad för att färgskiktet av linoljafärg skulle få torka ordentligt innan bågarna monterades tillbaka igen.

Östra fasadens fönster

Östra sidans fönster är fast monterade och sitter utanför de blyspröjsade korffönstren med glasmålningar. Även om renoveringsbehovet var stort, färgskiktet och kittet var mycket löst, så har de renoverats på plats. På utsidan har fönstren rengjorts från all färg, uppskrapats och slipats (rengöringsgrad 1), samt grundats med olja och målats om med linoljefärg. Fönsterblecken är utförda med förbehandlad galvandiserad plåt som platsmålades med samma linoljefärg och kulör som fönstren.

Till höger: Nytt fönsterbleck på östra sidans fönster.

Nedan: De tre korffönstren efter renovering.

Norra fasadens och sakristians fönster

Norra sidans fönster och sakristians fönster hade bättre färgskikt, med mindre flagning av färgen. På norra sidans fönster har karmen samt alla sidor på ytterbågen behandlats, medan sakristians fönster endast målats om utvändigt. På fönstren har färgskiktet rengjorts till fast underlag, tvättats, uppskrapats och slipats (rengöringsgrad 2). Fönstren har grundats på trärena ytor och målats om med linoljefärg.

Till höger: Övre delen av ett av de renoverade fönstren på norra sidan. Upptill på fönstren satt de gamla färgskikten ganska bra.

Nedan: Två fönster på norra sidan efter renovering. Lösa färgskikt har skrapats ned, i övrigt finns de gamla färgskikten kvar.

Ett av norra sidans fönster nedtill efter ommålning. På norra sidan finns de gamla fönsterblecken kvar.

Sakristians fönster efter ommålning. Även på sakristian finns de äldre fönsterblecken kvar.

Portar

Ekpanelen på entréporten i väster och sakristians dörr har rengjorts till fast underlag och slipats. Ytterporten och dörren har strukits med träolja till full mättnad.

Till höger: Dörren till sakristian efter rengöring och oljning.

Nedan: Entréporten i väster efter att det grånande ytskiktet har skrapat ner och rengjort och porten har oljats.

KÄLLOR OCH LITTERATUR

Arkiv

Kulturmiljö Halland, Bastionsgatan 3 i Halmstad

Tryckta källor

FOTONUMMER

Digitala fotografier till fotodokumentationen utförd vid den antikvariska medverkan av renovering och ommålning av fönster och portar på Hasslövs kyrka förvaras hos Kulturmiljö Halland, Tollsgatan 7 i Halmstad. Fotografierna är tagna av Charlotte Skeppstedt, där inget annat anges.

Film nr

2020-80

RAPPORTER FRÅN KULTURMILJÖ HALLAND 2020

RAPPORTNR OBJEKT

2020:50	Villa Örnvik, Eketånga 2:71, Halmstad, Antikvarisk förundersökning.
2020:51	Kvarnadalen i Sällstorp, Vård- och underhållspan
2020:52	Landa kyrka, mögelsanering
2020:53	Societetshuset i Varberg, antikvarisk konsekvensutredning
2020:54	Långanskogen, vård- och underhållspan
2020:55	Göingegårdens smedja, Antikvarisk förundersökning
2020:56	Falkenbergs stadshus, ändring av ventilation
2020:57	Ny spillvattenledning i Skrea. Ark. utredning
2020:58	Lugnarehögen, renovering av gravhög och stuga
2020:59	Boplatslämningar inom Altona 2:1 och 4:34. Ark. utr.
2020:60	Odlingen, Tönnersjö 4:2, Dokumentation inför riving
2020:61	Excellensen 2, Fasad- och markförändring
2020:62	Arkeologisk utredning av Boberg 8:27
2020:63	Arkeologisk utredning av fastigh. Mellby 5:44 i Södra Mellby, Laholms kommun
2020:64	Landeryds godsmagasin, underlag inför renovering
2020:65	Hunnestad 5:24 och 5:13. Ark. utr.
2020:66	Svenstorps mejeri. Renovering av fönster, etapp 2.
2020:67	Vinbergs prästgård, renovering av fasad
2020:68	Nya fornlämningar på Galgberget, Halmstad stad, Ark. utr.
2020:69	Österskans, Halmstad. Ark. förundersökning
2020:70	Nösslinge kyrka, klimatanpassing
2020:71	Nösslinge kyrka, borttagande av bänk
2020:72	Lugnarehögen inför renovering, Hasslöv socken, Ark. undersökning
2020:73	Bårarps stenbrott, Steninge och Rävinge. Ark. fältinventering
2020:74	Knäreds kyrka, ommålning av utvändiga snickerier
2020:75	Vippentorpet, omläggning av halmtak
2020:76	Frillesås-Rya 4:17, Frillesås socken, Ark. utr.
2020:77	Slätteryds byskola, takrenovering mm.
2020:78	Centralstationen i Halmstad, färgundersökning
2020:79	Lindbergs kyrka, exteriör och interiör restaurering
2020:80	Lindbergs kyrka, bemålat bräddtak
2020:81	Färjeterminalen i Varbergs hamn
2020:82	Abilds kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:83	Asige kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:84	Eftra kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:85	Årstads kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan, uppdatering
2020:86	VA Tönnersjö-Perstorp. Ark utr. Steg 1.
2020:87	Susegården, miljökonsekvensbeskrivning kulturmiljö
2020:88	Radiobyn Grimeton, antikvarisk utredning
2020:89	Slottsmöllan, inför ny detaljplan. Byggnadsantikvarisk utredning
2020:90	Skrea 8:5, Lyckan. Ark. utr.
2020:91	Boplat Slöinge 102:1/L1997:5212. Ark. schaktningsskontroll.
2020:92	Strandhotellet och Hallandsgården inför ny detaljplan
2020:93	Gödestads kyrka, exteriör renovering
2020:94	Drängsereds kyrka, utvändig renovering
2020:95	Hasslövs kyrka, ommålning av fönster och portar

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Tollsgatan 7 | 302 32 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se